

Motion till riksdagen 2021/22:2527

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

Straffrättsliga frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny straffrättsreform och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om val av påföljd och artbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om val av påföljd och översyn av påföljder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förmildrande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om billighetsskäl och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtalspreskription och absolut preskription och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om påföljdspreskription och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaringsdom och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning alltid ska prövas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt gräns för när utvisning kommer i fråga och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anknytning vid utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk utvisning vid grov brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för verkställighetsavtal med andra länder och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning på livstid och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstöd för tvångsutvisning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om solidariskt skadeståndsansvar för föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddade belopp för skadestånd och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översikt av straffskalorna för våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översikt av straffskalorna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om misshandel av gravida och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för människohandel och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för trafficking och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om människohandel och traffickings tillämplighet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om deltagande i kriminell organisation och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstöld och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera rymning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera flykt från polis och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslag och förverkande av tillgångar från grovt kriminella och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera olaga hindrande av rörelsefriheten och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Straffrätten är ett av de områden som allra mest är i allmänhetens fokus. I Sverigedemokraternas mening finns det anledning att genomföra genomgripande ändringar av de påföljder som döms ut i Sverige. Vi föreslår därför i denna kommittémotion påtagliga förändringar gällande påföljdssystemet som helhet, men även specifika straffskärpningar där vi anser att dagens straffskalor inte motsvarar graden av klander som gärningen medför.

En ny straffrättsreform

Dagens straffrätt är utformad för en annan tid. De rabatter och undantag som även tidigare var behäftade med problem förvärrar idag situationen allt mer. Det krävs ett övergripande omtag gällande svensk straffrätt där flera utgångspunkter, och framförallt påföljder, revideras.

Det nuvarande påföljdssystemet utgår från straffrättsliga teorier som alltjämt bör vara bärande i utformningen av den nya. Kriminaliseringar sker, och bör ske, av allmänpreventiva skäl. Domar skall utgå från principerna om proportionalitet och vid verkställigheten av straff bör det alltjämt utgå från individualpreventiva grunder. Det finns dock flera utgångspunkter i den nuvarande lagstiftningen som utgör problem. Detta gäller både effekten av flera principer och förståelsen hos medborgarna för hur de i praktiken fungerar. I princip dagligen döms personer till straff som understiger vad allmänheten anser är rimligt. Medborgarna förstår inte de regler som leder till att brottslingar döms till straff som understiger straffminimum. Detta är inte acceptabelt i ett demokratiskt, rättssäkert samhälle. Det finns ett behov av en ny påföljdsutredning som ser över lagstiftningen i detta hänseende.

Utredningen bör ha som utgångspunkt att straffvärdet i normalfallet bör utgå från mitten av straffskalan, varefter brottsinterna omständigheter beaktas. Först därefter beaktas brottsexterna omständigheter och det skall alltid ske inom den befintliga bestämmelsens straffskala.

Val av påföljd

Vid val av påföljd bör en revidering av den så kallade fängelsepresumtionen och institutet artbrottslighet göras. Inkapacitering genom fängelsestraff har ett reellt värde, både i dess allmänpreventiva verkan på den lagstiftande nivån och avseende

inkapaciteringseffekten. Enligt gällande rätt finns det fall där personer inte döms till fängelse även när gärningen som de har begått är så pass klandervärd att de inte bör kunna undvika ett frihetsberövande straff. Vi anser därför att en utredning bör tillsättas gällande valet av påföljd med utgångspunkt i att allvarliga brott mot person, såsom vålds- eller sexualbrott, alltid skall leda till en fängelsedom. Utgångspunkten i en sådan utredning bör vara att en sådan revidering genomförs genom att bygga ut institutet om artbrottslighet. Utredningen bör även omfatta en granskning av samtliga påföljdsval. Det finns idag en katalog av olika påföljder som utgör alternativ till fängelse. Tillsammans med presumtionen mot fängelse innebär detta att många som borde dömas till fängelse döms till andra påföljder. En översyn av samtliga påföljder bör således göras med utgångspunkt i att de bör bli färre och att påföljder som inte omfattar fängelse ska förenas med reella restriktioner.

Mängdrabatt

I Sverige finns det generösa rabattsystem för den som lever en kriminell livsstil. Den så kallade mängdrabatten grundar sig i att ju fler brott en person begår, desto lägre straffmättningsvärde döms ut för varje efterkommande brott, vilket följer av asperationsprincipen.

Nuvarande ordning är alldeles för generös och det krävs därför en översyn med utgångspunkt att avdraget på straffmättningsvärdet för de efterföljande brotten ska minska avsevärt. Detta bör inte föranleda en ren tillämpning av kumulationsprincipen, utan en jämkning mellan de två bör vara utgångspunkten för en utredning. Som huvudregel bör de första tre brotten räknas fullt ut varefter ett visst avdrag görs för ytterligare brottslighet. Det bör dock vid allvarliga brott mot person aldrig appliceras något avdrag för de efterföljande brotten, eftersom brottsoffrets upprättelse i det enskilda fallet inte skall kränkas.

Försvårande omständigheter

Vid straffmätningen beaktas en rad olika brottsexterna faktorer. Dessa faktorer, eller försvårande omständigheter, har en roll att fylla när de svarar mot hur klandervärd en gärning anses vara. Det finns dock fler omständigheter som i skärpande riktning bör beaktas vid straffmätningen.

Sverigedemokraterna anser att det bör klargöras att en försvårande omständighet är när brottet riktar sig mot äldre. Äldre personer är särskilt utsatta, framförallt gällande bedrägerier, och har även annars svårare att freda sig mot brott. Detta bör beaktas i större utsträckning än det gör idag.

Brott som begås i samband med allvarliga störningar av den allmänna ordningen bör vid straffmätningen anses som en försvårande omständighet. Vid dessa störningar av den allmänna ordningen riskerar ytterligare brottslighet att gå antingen obemärkt förbi eller ytterligare dränera Polismyndighetens tyvärr begränsade resurser. Gärningsmännen utnyttjar vid dessa tillfällen den ordningsstörning som drabbar samhället i stort men även de personer som bor, lever och verkar där detta sker.

Brott som begås av personer som korsat gränsen i syfte att begå brottslighet av olika slag har utnyttjat möjligheten att resa in i landet för kriminella syften. Att medvetet söka

sig till andra länder för brottsliga gärningar bör anses mer klandervärd än motsvarande gärning annars skulle anses.

En stor del av en persons tid läggs på dennes arbetsplats. Det är av yttersta vikt att personer känner sig trygga på sin arbetsplats, både för vederbörandes personliga omständigheter och för arbetsgivarens verksamhet. Brott som begås inom ramen för yrkesmässiga relationer bör medföra ett hårdare straff än vad som annars skulle utdömas och därmed utgöra en straffskärpningsgrund.

Förmildrande omständigheter

Vid straffmätningen beaktas en rad olika brottsexterna faktorer. Dessa faktorer, eller förmildrande omständigheter, har en roll att fylla när de svarar mot hur klandervärd vi anser att en viss gärning är. De förmildrande omständigheter som finns idag bör kvarstå, men möjligheten att enligt denna paragraf döma till straff som understiger vad som är föreskrivet för brottet bör utgå.

Billighetsskäl

Billighetsskäl utgör en strafflindrande grund som under straffmätningen kan ändra det straffvärde som bestämts för gärningen. Det är Sverigedemokraternas åsikt att dessa bör utredas i syfte att flertalet av dem bör utgå. Som utgångspunkt för denna utredning bör de som har en direkt koppling till rättsväsendets utredande och därmed brottsoffrets upprättelse kvarstå. Detta kan även vara grunden för strafflindring i ett kronvittnessystem.

Billighetsskäl som bör utgå är således om den tilltalade till följd av brottet drabbats av en svår kroppsskada, om den tilltalade på grund av ålder eller hälsa drabbas hårdare än annars, om lång tid passerat sedan brottet begicks, om den tilltalade utvisas ur riket, om den tilltalade kan antas bli avskedad eller uppsagd samt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet.

Även möjligheten att döma ut ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet bör utgå. Om en sådan reglering är nödvändig för ett effektivt kronvittnessystem bör detta specifikt nämnas i en kvarvarande paragraf.

Tredje gången gillt

Sverigedemokraterna vill att principen ”tredje gången gillt” ska införas för vissa brottstyper, framförallt gällande allvarliga brott enligt kap. 3, 4, 6 och 8 i brottsbalken, där gärningsmannen döms till ett högre straff vid tredje domen. Endast brott som har resulterat i ett frihetsberövande straff skall vara förenat med principen tredje gången gillt. Vid flerfaldig brottslighet vid det tillfället bör detsamma gälla för tilläggsstraffskalan i det fall den ska tillämpas. Tredje gången gillt ska även vara förenat med en tidsram, så att denna princip begränsas i tid i relation till när brotten begicks, för att undvika orimliga effekter om en person har begått två brott i sina tidiga år och sedan haft en lång tid av laglydighet.

Preskription

Åtalspreskription och absolut preskription

Reglering av preskription har länge varit en del av svensk rätt. Regleringen utgår från vissa grundprinciper och antaganden som i en modern värld bör omprövas. Den tekniska utvecklingen har medfört att man allt längre efter gärningen på ett rättssäkert sätt kan beivra brottet. Med hjälp av DNA och andra forensiska medel kan rättsväsendet utreda och fastställa vem eller vilka gärningspersonerna för en viss handling var. I kombination med en större lagring av biometriska uppgifter av olika slag kan allt fler brott beivras, oaktat hur lång tid som gått sedan gärningen. Detta medför att den tidigare anförda osäkerheten för tidigare begången brottslighet bör anses mindre aktuell idag än vad som tidigare varit fallet.

Regeringen har nu tillsatt utredningsdirektiv till översyn av preskriptionsinstitutet (dir. 2020:91) vilket aviserades i prop. 2019/20:96. Detta är välkommet, men utredningsdirektiven lämnar en del övrigt att önska. Sverigedemokraterna delar åsikten att den tekniska utvecklingen föranleder en revidering av vad som tidigare anförts gällande rättssäkerhet när lång tid gått sedan begången gärning. Lagrådets kritik i samband med prop. 2019/20:69 om att tillförlitligheten och förståelsen av institutet minskar om allt fler brott undantas bör dock ifrågasättas. Även om vissa allvarigare brott undantas, och huvudregeln därmed kompliceras, saknas skäl att tro att allmänhetens acceptans för regelverket minskar. Det torde snarare vara att personer inte åtalas och döms till påföljd på grund av att brottet inte uppdagats i tid som minskar acceptansen för regelverket som helhet. Utredningsdirektiven fokuserar i enlighet med riksdagens tidigare tillkännagivande på sexualbrott mot vuxna. Även allvarliga brott mot person i form av våldsbrottslighet, allvarliga och integritetskränkande frihetsberövanden och stöldbrottslighet bör dock omfattas i en sådan revidering.

En utredning bör tillsättas som ser över vilka brott, i linje med vad som ovan anförts, som är så pass allvarliga att de bör undantas från åtalspreskription och absolut preskription.

Påföljdspreskription

Gällande påföljdspreskription bör de principer som ligger till grund för institutet ifrågasättas. Allmänhetens acceptans av ansvarsfrihet på grund av att man kommit undan med en brottslig gärning torde inte vara så stark som regeringen anför i exempelvis prop. 2019/20:69. Det bör inte löna sig att hålla sig undan från verkställigheten av sitt straff, oaktat hur länge man gömmer sig från rättvisan. Det straff som ådömts ska avtjänas. Sverigedemokraterna förutsätter därför att frågan om påföljdspreskriptionens avskaffande kommer att omfattas av den utredning om preskriptionsinstitutets avskaffande som regeringen aviserar i propositionen.

Riktiga livstidsstraff

Livstidsstraff är föreskrivet endast för ett fåtal brott. Straffet är den allvarligaste påföljden som kan dömas ut enligt svensk rätt. Det finns dock reglering om tidsbestämmande vid livstidsstraff och praxis medför att så ofta sker. Livstidsstraffet blir således ofta tidsbestämt och betydligt skonsammare än vad livstidsstraff skulle vara.

Straff och påföljder för brott är inte endast en fråga om rehabilitering, det är även ett moraliskt ställningstagande. Varje kriminaliserad gärning ska följas av ett straff som motsvarar graden av klander som gärningen ifråga innebär. Livstidsstraffet bör således redan i samband med domslutet kunna vara av sådan karaktär att tidsbestämning av straffet inte är möjligt. Livstidsstraff utan möjlighet till tidsbestämning bör kunna följa på brott som idag kan medföra livstidsstraff.

Förvaringsdom

I vissa fall står det klart att brottslingar, även efter avtjänat straff, är så pass missanpassade till samhället att de snart efter frigivning kommer att återfalla i brottslighet. Rehabilitering, även om det utgör en del av Kriminalvårdens och rättsväsendets uppdrag, är i vissa fall omöjlig. Av denna anledning bör det finnas möjlighet att meddela en förvaringsdom av personer som dömts till allvarlig brottslighet och kan förutses återfalla i brott vid eller i närtid till frigivningen. Förvaringsdomen bör regelbundet omprövas, men bör kunna återupprepas till dess att brottslingen visar prov på att denne åter kan träda in i samhället som en laglydig medborgare.

Utvisning på grund av brott

När utländska medborgare begår brott i Sverige finns en möjlighet att utvisa dem med anledning av detta. Sverigedemokraterna har länge påpekat att det sker i alltför få fall. Regleringen ställer för höga krav på brottets beskaffenhet och risk för återfall och ger brottslingen skydd från utvisning om denne varit i landet under en viss tid. Efter att Sverigedemokraterna samlat oppositionen tillsatte regeringen till slut en utredning om en reformering av regelverket. Denna utredning har presenterats (SOU 2021:61). Utredningens förslag går i rätt riktning, och om de genomfördes i sin helhet skulle de utgöra en förbättring gentemot nuvarande lagstiftning, men i flera fall går inte förslagen tillräckligt långt. Det är inte Sveriges skyldighet att tillåta kriminella utlänningar att stanna i landet, utan dessa bör utvisas. I vissa fall skyddar våra internationella åtaganden personer från utvisning eftersom de skulle riskera att drabbas av dödsstraff, tortyr eller annan omänsklig behandling. I dessa fall återfinns förslag om utvisning med diplomatiska garantier för att ändå kunna verkställa utvisningarna.

Utvisning ska alltid prövas

Det är orimligt att en utlänning ska få förmånen att stanna i Sverige om personen inte kan eller vill respektera våra lagar och regler. Det bör därför vara obligatoriskt att alltid pröva frågan om utvisning när en utlänning begått ett brott i Sverige för vilket fängelse är föreskrivet. Detta blir särskilt angeläget när utredningen om utvisning på grund av brott (SOU 2021:61) delvis behandlar frågan om huruvida utvisningsfrågan alltid ska prövas vid viss brottslighet. Utredningen nöjer sig dock, med anledning av regeringens utredningsdirektiv, att enkom föreslå en tvingande prövning för vissa typer av brott. Utredningen föreslår detta för bl.a. hedersbrott, barnäktenskapsbrott och hets mot folkgrupp. Den obligatoriska prövningen bör dock alltid gälla, snarare än att enkom gälla vid vissa brott. Den fakultativa prövningen av utvisning bör därför göras tvingande.

Sänkt gräns för när utvisning kommer ifråga

Enligt gällande rätt får en utlänning utvisas om denne döms för ett brott som kan leda till fängelse, och om det finns risk att denne återfaller i brottslighet eller om brottets straffvärde överstiger ett år. Utredningen (SOU 2021:61) föreslår här att den senare gränsen sänks till sex månader, och att vissa typer av brott ändock ska föranleda utvisning oavsett straffvärde. Det finns förvisso skäl att sänka kraven här ytterligare, men givet att en betydande förenkling av utvisning är utredd och redo för genomförande bör detta anses mer angeläget. Utredningens förslag i denna del bör därför snarast framläggas för riksdagens behandling.

Anknytning vid utvisning på grund av brott

Enligt 8 a kap. 2 § utlänningslagen föreskrivs att domstol som överväger utvisning ska ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Utredningen föreslår även i denna del vissa skärpningar, vilka välkomnas och snarast bör genomföras. Gällande brottslingens anknytning bör det dock särskilt noteras att utredningen föreslår att anknytning till Sverige genom arbete, kunskaper i svenska och liknande omständigheter alltför jämt ska kunna utgöra skäl för att utvisning inte ska ske. En sådan generell ordning är alltför givmild. Utgångspunkten bör vara att anknytning inte beaktas alls för dem som misstänks och döms för brott där fängelse är minimistraffet för gärningen eller någon av gärningarna.

Obligatorisk utvisning vid grov brottslighet

När FN:s flyktingkonvention kom till 1951 fastslogs i artikel 33:1 principen om ”non-refoulement”, alltså att en flykting inte skall utvisas till ett land där denne riskerar hot mot liv eller frihet. I efterföljande punkt beskrivs dock att en flykting som dömts för synnerligen grova brott och utgör en samhällsfara i sagda land, inte kan åberopa denna princip.

Sverigedemokraterna står bakom principen om non-refoulement, men anser liksom flyktingkonventionens upphovsmän att den bör komma med ett individuellt ansvar. Som motprestation för att garanteras slippa utvisning, skall en utlänning som fått skydd i Sverige inte begå synnerligen grova brott såsom exempelvis våldtäkt eller mord under de tio år det tar att bli svensk medborgare med en sverigedemokratisk politik. Om en utlänning som fått skydd i Sverige ändå begår synnerligen grova brott enligt ovan, har denne brottsling valt att fränsäga sig sin rätt att åberopa non-refoulement och skall efter avtjänat straff utvisas från Sverige på livstid.

Sverige skall alltså fortsatt garantera utlänningens rätt att slippa refoulering, så länge denne inte missbrukar förtroendet genom att mörda eller våldta kvinnor, barn eller män i Sverige. Sverigedemokraterna menar att detta är grundläggande ur ett brottsofferperspektiv, till skydd för medborgarna, och slutligen av stor vikt för att medborgarnas förtroende för rättsväsendet skall upprätthållas. Att vistas i Sverige är ingen självklar rättighet, och utvisning skall i dessa fall inte ses som en del av ett straff utan en indragen förmån.

För närvarande är Sverige bundet av vissa åtaganden inom EU-rätten och vissa andra instrument, vilket gör det omöjligt att utvisa även synnerligen grova våldsbrottslingar ifall de riskerar hot mot liv eller frihet i hemlandet. Regeringen bör därför arbeta aktivt för att Sverige återigen skall få självbestämmande över denna fråga och fullt ut

kunna implementera flyktingkonventionens bestämmelser genom att alltid kunna utvisa utlänningar som begår synnerligen grova brott.

Att verka för avtal med andra länder

Ett hinder mot verkställighet av utvisning på grund av brott är att brottslingarna riskerar att utsättas för en behandling i sina hemländer som skulle strida mot svenska konventionsåtaganden. Utvisningar bör inte ske till dessa länder med mindre än att man från svensk sida får tillförlitliga garantier om att personerna inte skall utsättas för dödsstraff, tortyr eller annan kränkande eller omänsklig behandling. Sverige bör dock aktivt agera i syfte att möjliggöra att sådana avtal sluts. Mottagande land ska ge garantier om att personerna inte skall utsättas för sådan behandling och därmed åter blir länder som utvisningar kan verkställas till. Detta bör ske genom diplomati och genom att använda ekonomiska påtryckningar, såsom indraget bistånd där detta är aktuellt. Detta kan avse både svenskt bistånd och sådant bistånd som lämnas inom ramen för EU. Det är inte rimligt att andra stater uppbär medel från svenska skattebetalare samtidigt som man vägrar ta emot sina egna brottsliga medborgare. Det bör dock noteras att endast inhiberingen av svenskt bistånd ska regleras. Indraget bistånd genom EU bör inte regleras på EU-nivå då detta är en nationell angelägenhet. Regeringen bör dock inom ramen för samarbetet verka för att andra medlemsstater solidariskt åtar sig att stoppa bistånd eller stödja sanktioner om annan medlemsstat finner det nödvändigt i syfte att få sådana avtal på plats.

Utvisning på livstid

I det fall utvisning utdöms ska det vid allvarlig brottslighet alltid utdömas utvisning på livstid. Detta gäller främst, men är inte begränsat till, allvarliga brott mot person såsom mord, våldtäkt, rån, inbrott och även narkotikabrottslighet. Brott av denna typ är av så pass allvarlig karaktär att gärningsmannen försakat rätten att uppehålla sig i landet, oaktat hur lång tid som förflutit sedan gärningen begicks. Utredningen (SOU 2021:61) föreslår vissa skärpningar gällande återreseförbudets tid men kan inte anses föreslå en tillräcklig ordning. Återreseförbuden bör därför åter utredas med denna utgångspunkt.

Tvångsutvisningar

Utvisning och avvisning av illegala invandrare har länge varit eftersatt. Tillståndslösa invandrare har genom politiska beslut uppmuntrats att stanna kvar, och förmågan hos rättsväsendet att söka reda på och utvisa dem har varit mycket begränsad. Möjligheten att stanna kvar i landet trots att utlänningen inte har tillstånd till detta måste minska. I syfte att uppnå detta bör polisens möjlighet att använda tvång utökas. Den fakultativa bestämmelsen i 12 kap. 14 § 4 st. utlänningslagen (2005:715) bör göras tvingande. Vid en sådan revidering bör även lagstöd för polis att genomföra samtliga sådana utvisningar eller avvisningar med tvång stadgas.

Andra straffrättsliga frågor

Utökad nödvärnsrätt

Hovrätten över Skåne och Blekinge dömde i februari 2017 en 69-årig man för att uppsåtligen ha skjutit ihjäl två bröder utanför sin bostad i Vallåkra den 14–15 oktober 2015. Mannen dömdes för dråp till två års fängelse. Han dömdes även att betala skadestånd till brödernas föräldrar med totalt 100 000 kr. Detta trots att bröderna, som olovligen befann sig på 68-åringens fastighet, stod utanför mannens låsta entrédörr där de först uttalade dödshot och därefter krossade en glasruta i dörren. Bröderna var även beväpnade med ett smalt metallrör och en kökskniv. Hovrätten har konstaterat att det fanns en tredje person i sällskap med bröderna och att den personen var på väg in, alternativt precis hade tagit sig in, i husets källarplan via en dörr. Hovrätten ansåg dock att 69-åringens agerande var uppenbart oförsvarligt eftersom hotet inte var så allvarligt att det ursäktade våldet han använde.

Detta är orimligt. Tre beväpnade män går in i en mans hem med den uttalade avsikten att döda honom. Att mannen i detta fall inte har rätt att freda sig själv visar på en alltför snäv tillämpning av nödvärnsrätten. Lagen och tillämpningen därav måste bli mer tillåtande, vad beträffar både nödvärn generellt och nödvärnsexcess. Om någon eller några väljer att attackera någon, inte minst i dennes hem, måste nödvärnsrätten vara långtgående. Således bör en utredning tillsättas med syftet att åstadkomma en revidering av nödvärnsrätten. Utredningen bör ha som utgångspunkt att nödvärn ska anses föreligga i fler fall och i tidigare skede än vad som gäller idag. Även vilket våld en person använder för att freda sig själv, sitt hem och sin familj bör utvidgas, så länge våldet som används inte är uppenbart oförsvarligt.

Civilkurage

Det finns ingen allmän skyldighet i svensk lag att bistå människor i nöd eller fara. Denna skyldighet finns för vissa garantier, såsom föräldrar, eller särskilda yrkesgrupper. En polis eller sjuksköterska kan exempelvis dömas för underlåtenhet om vederbörande i sin tjänst inte fullföljer skyldigheten som medföljer yrket. De flesta länder i Europa, bland annat våra nordiska grannländer, tillämpar någon form av civilkuragelag, och även om det råder delade meningar kring hur en sådan bäst utformas bör det anses klart att ett behov av sådan lagstiftning föreligger.

Under sommaren 2018 drunknade en ung man vid en badplats i Örebro. Polis hade svårigheter att ta sig fram till följd av att människor stod i vägen för att filma händelsen. Det har även förekommit att människor filmat pågående brott och sålt eller överlämnat bilderna till tidningspublikationer i stället för till polisen.

Varje människa har en moralisk skyldighet att bistå en person i nöd, förutsatt att det kan ske utan risker för den ingripande. Det bör anses tillräckligt klandervärt för kriminalisering att se på när ett barn drunknar om detta kan förhindras med en liten riskfri insats. Skyddsintresset är i dessa, och liknande, fall klart. Det bör därför införas en straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, vilket brukar benämnas en civilkuragelag.

En civilkuragelag bör fastställa att man som medmänniska gör vad man kan, utifrån den egna förmågan, att undsätta någon i nöd. I många fall kan det handla om enkla saker som att kontakta ambulans vid en trafikolycka, kasta ned en livboj till en person som trillat i vattnet eller göra plats för räddningspersonal som behöver komma fram. Under-

låtenhet att agera på ett sådant vis bör möta de repressalier ett sådant klandervärt beteende motsvarar.

Föräldrars solidariska skadeståndsansvar

Föräldrar till barn som begår brott kan idag bli solidariskt skadeståndsansvariga upp till en femtedel av prisbasbeloppet. I syfte att öka känslan av ansvar för sina barns agerande bör inskränkningen av det solidariska skadeståndsansvaret avskaffas.

Skyddat belopp för skadestånd

Enligt utskottets betänkande 5 kap. 7 § undantas skadestånd som person erhållit från att utmätas. Detta innebär att personer som erhållit skadestånd av olika skäl, och sedan själva begår brott, kan undanhålla medel från brottsoffret. Denna ordning bör ändras, och sådana medel bör istället kunna tillkomma brottsoffret. Regeringen har genom Morgan Johansson meddelat att sådan lagstiftning är på väg (interpellation 2019/20:31). Redan då noterades dock att ärendet behandlats i olika former redan innan Socialdemokraterna intog regeringsställning 2014. Den långdragna behandlingen av frågan är känd från andra ärenden och beklaglig. Riksdagen bör därför rikta ett tillkännagivande om att en sådan revidering av skyddade belopp för utmätning ska genomföras.

Skärpta straff

Även med de förändringar gällande straffrätten i allmänhet och påföljdsrätten i synnerhet som Sverigedemokraterna anser bör ske, finns rubriceringar där straffskalorna är så pass låga att de inte kan anses stå i proportion gentemot graden av klander som gärningen innebär. Därför föreslår Sverigedemokraterna dels övergripande utredningar om revidering av straffskalor för brottstyper, dels särskilda rubriceringar som bör revideras.

Våldsbrottslighet

Den allvarliga brottsligheten ökar och gärningarna begås med allt grövre våld och allt oftare med inslag av ren förnedring. Samtidigt har straffskärpningar genomförts för enskilda rubriceringar i taget och sällan med den kraft som samhällsutvecklingen krävt. Möjligheten till olika straffrabatter och alternativa påföljder är visserligen en förklaring till varför gärningsmän som döms för våldsbrottslighet får så pass låga straff, men straffskalorna för respektive gärning är även föråldrade och illa avvägda.

Sverigedemokraterna vill därför se en generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel med utgångspunkten att såväl minimistraff som maximistraff ska höjas.

Sexualbrott

Riksdagen har i tillkännagivande ålagt regeringen att utreda straffskärpningar för våldtäkt av normalgraden, vilket lämnades orört under den så kallade samtyckesreformen. Även ett flertal andra tillkännagivanden om sexualbrottslagstiftningen har givits. Regeringen tillsatte, sent omsider, en utredning som motsvarar Sverigedemokraternas tidigare yrkande om en översyn av straffskalorna i 6 kap. brottsbalken. Utredningen redovisades i juni 2021. Det är angeläget att utredningens resultat vad gäller straffskärpningar för sexualbrott snarast framläggs för riksdagen.

Det finns dock skäl att ytterligare se över straffskalorna för sexualbrott. Inom utredningen omfattades flertalet rubriceringar i 6 kap. brottsbalken, men inte heller de förslag som utredningen föreslår kan i tillräcklig grad anses motsvara graden av klander dessa gärningar innebär. Det bör även ifrågasättas huruvida sexualbrotten, i enlighet med principen om proportionalitet och ekvivalens, har för låga straffvärden jämfört med andra typer av brott. En ny utredning bör därför tillsättas som tar detta i beaktande.

Köp av sexuell handling av barn

Regeringen har i proposition 2018/19:175 föreslagit en straffskala som utgörs av fängelse i högst fyra år för köp av sexuell handling av barn. Regeringens förslag följde således inte riksdagens tillkännagivande utan var felaktigt, vilket påpekades av ett nytt tillkännagivande med anledning av propositionen. I den utredning som ovan nämnts, om översyn av straffskalorna för sexualbrott, lämnas förslag om en straffskärpning som motsvarar riksdagens tillkännagivande om straffminimum som fängelse i minst sex månader. Det är angeläget att utredningens förslag i denna del genomförs.

Misshandel av gravida

I såväl den svenska som den utländska debatten råder delade meningar om när ett befruktat ägg räknas som en människa. Varje gravid kvinna som inte har för avsikt att avsluta graviditeten bör dock ha rätten att själv få räkna sin graviditet som ett nytt liv. Eftersom det alltså rör en gärning, oavsett om den åsamkas både den gravida kvinnan och embryot eller fostret, bör en straffskärpning ske genom revidering av nuvarande bestämmelser, snarare än att anse att dessa omständigheter utgör två fall av misshandel. Straffskärpningen bör ske genom införandet av en brottsintern, försvårande omständighet som medför att gärningen i dessa fall alltid anses utgöra grov misshandel. En lagändring bör även tydligt ange att om graviditeten avbryts på grund av våldet, eller om embryot eller fostret skadas, ska brottet bedömas som särskilt allvarligt.

Övergrepp i rättssak

I takt med att kriminellas förakt för rättsväsendet har ökat, har även anmälda övergrepp i rättssak ökat. Ett fungerande rättsväsende utgår från att personer vill, och kan, vittna utan att de själva drabbas av repressalier från åtalade eller deras vänner. Åklagarmyndigheten har framhållit att det är en grundläggande förutsättning för en effektiv brottsbekämpning och lagföring att målsägande och vittnen inte drar sig för att infinna sig till förhandling.

Övergrepp i rättssak bör, i synnerhet när det handlar om organiserad brottslighet, anses allvarligare än vad som nu är fallet. Kriminella nätverk och organisationer har, eller kan uppfattas ha, större möjligheter att sätta sina hot i verket och därmed också större möjlighet att påverka viljan att polisanmäla brott, avlägga vittnesmål och liknande.

För att öka tryggheten för brottsoffer och vittnen, samt för att markera skarpt mot dem som överväger att begå övergrepp i rättssak, bör straffskalan för övergrepp i rättssak skärpas gällande både straffminimum och straffmaximum.

Skärpta straff för människohandel och trafficking

Varje år kidnappas eller luras tusentals barn, kvinnor och män in i olika former av modernt slaveri, lockade med pengar och löften om en bättre framtid. Många tror sig ha kommit till en bättre del av världen med möjlighet till jobb och vård och att vara en del av ett fungerande samhälle. Men i stället för en ljus framtid möts man av den organiserade brottsligheten som hanterar en som en handelsvara. Prostitution, bordellverksamhet, organförsäljning, slavarbete, tvångsäktenskap och kriminalitet blir en del av verkligheten. Denna organiserade verksamhet finns i varje land, och det är i dag väldigt svårt att lagföra förövarna. Det finns ingen statistik på exakt hur många som drabbas. I Sverige uppskattar man att det är mellan 400 och 600 kvinnor årligen, men antalet personer som döms för människohandel är försumbart.

Det krävs omfattande åtgärder för att komma åt problemen. Straffskärpningar behövs som bättre speglar graden av klander som sådana gärningar motsvarar. En sådan straffskärpning bör åtminstone möjliggöra användandet av hemliga tvångsmedel för förbättrat beivrande av sådana gärningar.

En utredning som omfattar straffskärpningar för dessa gärningar bör även utreda huruvida bestämmelsen i sig kan utformas mer ändamålsenligt. Exempelvis bör det så kallade humanitära undantaget som behandlades i NJA 2009 s. 424 utgå.

Våld mot tjänsteman

För att dömas till ansvar för våld mot tjänsteman ska detta ske i hans eller hennes myndighetsutövning. Lärare utövar idag endast myndighetsutövning vid betygssättning, varför de endast omfattas av detta skydd om det hot eller våld de utsätts för har bäring på detta. Med tanke på det ökade våldet i och kring skolor bör en utredning tillsättas i syfte att föreslå en ordning där lärare alltid omfattas av ett dylikt förstärkt straffrättsligt skydd. Utredningen bör ta ställning till om detta lämpligast sker genom att all verksamhet läraren gör inom ramen för yrkesverksamheten utgör myndighetsutövning eller att lärare överlag bör ges ett likvärdigt straffrättsligt skydd. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Kriminaliseringar

Deltagande i kriminell organisation

Den organiserade kriminaliteten växer sig allt starkare. Våldsanvändandet ökar i takt och i svårighetsgrad. Konflikterna drabbar inte endast de andra gängen, utan även vanliga medborgare skjuts på öppen gata. Sverige har länge saknat en handlingskraftig regering som kunnat bromsa och åtgärda denna samhällsutveckling. Det krävs mer än mindre revideringar av vissa straffskalor för att komma tillrätta med problemen.

I syfte att bemöta den organiserade kriminaliteten föreslår Sverigedemokraterna en kriminalisering av deltagande i kriminell organisation. Detta medför en möjlighet att döma samtliga som verkar i dessa organisationer, oavsett om de personligen begått ett idag straffbelagt brott eller ej. Samtliga som är en del av, eller aktiva i, ett nätverk vars syfte eller mönster är av kriminell art ska kunna dömas till ansvar under en sådan lag.

Denna typ av lagstiftning användes redan under 70-talet i USA, och går där under beteckningen Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (Rico). Lagstift-

ningen var effektiv och användes för att bekämpa de kriminella nätverk som då verkade framförallt i New York.

Med anledning av den samhällsutveckling som pågår och bristen av verkningsfulla åtgärder, bör en utredning om kriminalisering av deltagande i kriminell organisation genomföras. En sådan utredning ska även ta i beaktande huruvida en grundlagsändring krävs för en sådan kriminalisering och i sådant fall hur en sådan grundlagsändring ska genomföras. Utredningen bör ta pågående lagstiftningsarbeten såsom Utredningen om kriminalisering av deltagande i terrororganisation i beaktande under arbetets gång.

Butiksstöld

Kostnaden för stölder i detaljhandeln fortsätter att öka, samtidigt som näringsidkarna har få verktyg att använda för att stävja utvecklingen. För att säkerställa att anställda och kunder ska kunna känna sig trygga bör det vara möjligt för näringsidkare att tillämpa tillträdesförbud för den som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen.

En möjlighet till tillträdesförbud har nu trätt i kraft, men tidiga indikatorer visar att sådana förbud inte meddelas i erforderlig utsträckning. Det finns därför skäl att se över lagstiftningen och tydliggöra att förbudet ska kunna användas preventivt, inte enkom efter redan fällande dom.

Kriminalisera rymning

I dag utgör det inget brott att rymma från en inkapaciterande åtgärd. Vare sig det är Kriminalvården, Polismyndigheten eller Migrationsverket som beslutar om en inkapaciterande åtgärd är det en följd av den enskilda individens beteende eller handlingar. Det straff eller den förvaring som meddelas ska genomföras, oavsett om den enskilde vill eller ej. Det är rättsstatens skyldighet att tillse att den som döms för kriminaliserad gärning även avtjänar straffet vederbörande dömts till. När Migrationsverket beslutar om förvar är det i syfte att personen som ska utvisas inte går under jorden och lever i samhällets periferi. Den som rymmer från frihetsberövande åtgärd beslutad av myndighet, exempelvis Kriminalvården, Polismyndigheten eller Migrationsverket, ska därför dömas till ytterligare åtgärd för detta. Detta bör genomföras genom en ny kriminalisering av rymning.

Kriminalisera flykt från polis

Underlåtenhet att hörsamma polismans befallning om att stanna, genom att i stället ta till flykten till fots eller med fortskaffningsmedel, bör utgöra en egen brottsrubricering. I de fall sådan flykt äventyrar andras liv och hälsa bör fängelse utgöra normalstraffet.

Ökad möjlighet att beslagta och förverka tillgångar från grovt kriminella

I arbetet mot den organiserade brottsligheten är åtgärder mot verksamheternas ekonomiska tillgångar effektiva. En minskad lönsamhet medför ett minskat intresse av att fortsätta en kriminell bana. Idag krävs att polis har tillgångarna i besittning för att kunna beslagta dem på uppdrag av Kronofogden, vilket innebär att en person med skulder måste gripas eller på annat sätt frihetsberövas för att tillgångarna ska kunna beslagtas. Även om vissa myndighetsöverskridande operationer sker så finns det anledning att förenkla regelverket kring detta. Polis ska kunna beslagta kontanter och lyxtillgångar från kriminella även om de inte frihetsberövas vid just det tillfället. En

utredning bör även ta ställning till hur minskad sekretess mellan myndigheterna kan ge polis ett större material att använda som grund för detta, och eventuellt om befogenhet att fatta beslut kan ligga hos Polismyndigheten.

Olaga hindrande av rörelsefriheten

Svensk lagstiftning har inte följt utvecklingen med parallella samhällen. Nya företeelser och nya sätt att negativt påverka samhället visar på luckor i lagen som snarast behöver täppas till. De personer tillhörande den organiserade kriminaliteten som i början av september 2020 upprättade vägspärrar till utsatta områden runt Göteborg, påvisade ett problem. När de som greps av polis skulle åtalas saknades en rubricering som motsvarade gärningen. Istället letade man efter rubriceringar som kunde tillämpas på beteendet. Således bör en utredning tillsättas för att föreslå en ny kriminalisering av sådant beteende. Lämpligtvis bör rubriceringen ta sikte på olaga hindrande av annan persons rörelsefrihet. Själva gärningen torde lämpligtvis vara att person utan en lagstadgad rätt att göra så påtagligen hindrar annan från att röra sig fritt. En exakt formulering bör naturligtvis utredas och begrunda vilken grad av ett sådant hindrande som bör beläggas med straff.

Kriminalisering av hedersbrott

Nyligen infördes en ny straffskärpningsgrund för brott med hederskontext. En sådan åtgärd är välkommen men otillräcklig, dels eftersom den enkom höjer straffmättningsvärdet inom straffskalan för det enskilda brottet, dels eftersom den inte bemöter det ofta lågintensiva förtrycket. Det bör utredas hur en ny brottsrubricering som tar sikte på just det lågintensiva våldet och förtrycket kan genomföras. Detta skall omfatta en kriminalisering av gärningar som enskilt möjligtvis inte medför straffansvar, eller som i kombination inte bemöts med det straff som graden av klander motiverar. En utgångspunkt kan här vara lagstiftningen om kvinnofridskränkning, där de samlade brotten motiverar en straffskala som bättre sätter förtrycket i en kontext, och en därav anpassad straffskala. Fenomenet kan ej endast motverkas med straffrättsliga påbud, men de är en nödvändig del av samhällets bekämpande av detta. Riksdagen har tidigare tillkännagivit detta, och regeringen anförde i propositionen 2019/20:131 att man avser att återkomma i frågan. Det är dock angeläget att så sker snarast och det finns därför anledning att åter tillkännage detta för regeringen.

Kriminell djurrättsaktivism

Djurrättsaktivister terroriserar idag laglydiga lantbrukare och jägare. De nyttjar kryphål i lagen och begår handlingar som är svåra att beivra. Det finns således skäl att bättre kartlägga, bekämpa och lagföra dem som begår sådana handlingar. I syfte att genomföra detta krävs en nationell kartläggning över problematikens omfattning.

Det har även synliggjorts att vissa av dessa kriminella djurrättsaktivisters aktiviteter inte omfattas av straffansvar. Detta förekommer främst vid jaktsabotage, varför en utredning som kartlägger problematiken enligt ovan även bör föreslå en ny rubricering om jaktsabotage. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Rattfylleri och vållande till annans död

I de fall en rattfyllerist kör ihjäl någon leder detta ofta till att gärningsmannen döms för vållande till annans död. Anledningen är delvis de skrivningar om alkoholpåverkan som

stadgas i denna rubricering, delvis den praxis som sedermera växt fram. Det finns dock anledning att anse att ett sådant beteende är så pass klandervärt att gärningen bör kunna falla under rubriceringen dråp. Regeringen bör således utreda hur synen på gärningar som innefattar rattfylleri som leder till annans död kan anses mer allvarliga än idag. Utgångspunkten bör vara att en sådan gärning anses utgöra dråp, och därmed medför en straffskärpning från vad som gäller idag.

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Bo Broman (SD)

Ebba Hermansson (SD)